

**UCHWAŁA NR LXXVI/535/2023
RADY POWIATU GDAŃSKIEGO
z dnia 22 grudnia 2023 r.**

o zmianie uchwały w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2022 r. poz.1526 z późn. zm.) oraz art. 6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz.1249 z późn. zm.)

**Rada Powiatu Gdańskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1

W uchwale Nr XLVII/333/2022 Rady Powiatu Gdańskiego z dnia 11 lutego 2022 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2022- 2030” wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł uchwały otrzymuje brzmienie: „w sprawie przyjęcia do realizacji Programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030”,
- 2) § 1 uchwały otrzymuje brzmienie:
„§1.Przyjmuje się do realizacji Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały”.
- 3) załącznik do uchwały otrzymuje brzmienie zgodne z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gdańskiego.

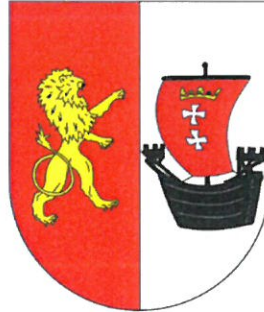
§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady
Powiatu Gdańskiego**

Bogdan Dombrowski

Załącznik
do Uchwały Nr LXXVI/535/2023
Rady Powiatu Gdańskiego
z dnia 22 grudnia 2023 r.

**Program przeciwdziałania przemocy domowej
i ochrony osób doznających przemocy domowej
w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030**

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej i jego diagnoza występowania na terenie Powiatu Gdańskiego.....	5
II. Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030	35
III. Program działań profilaktycznych mających na celu udzielanie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030.....	44
IV. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022-2030”	50
V. Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030”	55
Bibliografia	58

„Ten kto biernie akceptuje zło, jest za nie tak samo odpowiedzialny jak ten, co je popełnia.”

Martin Luther King

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz (Dz. U. z 2005r. nr. 180, poz. 1493) nakłada na gminy i powiaty obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Jednym z zadań jest też opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy, a także realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym. Badania naukowe oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji każdego człowieka. Natomiast przemoc jest jednym z ważnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny, jak i dla samorealizacji każdego z jej członków.

Niniejszy Program określa kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę osób doznających przemocy i edukację osób stosujących przemoc, stąd też składa się z czterech części: charakterystyki zjawiska przemocy i jego diagnozy na terenie Powiatu Gdańskiego, programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej, programu profilaktycznego promocji i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową, programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

Zaplanowane w programie działania są kontynuacją działań, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonych „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011- 2013”, „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014 -2021” a również „Powiatowego programu działań profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2013 – 2020”.

Celem Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Powiatu Gdańskiego poprzez wskazanie wielostronnego spektrum działań w zakresie zapewnienia przeciwdziałania przemocy domowej, zarówno poprzez udzielenie wsparcia osobom doznającym przemocy, jak i programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc domową, czy podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej. Bardzo ważnym aspektem programu jest element edukacyjny w celu promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy, a także upowszechnienia informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc domową.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej i jego diagnoza występowania na terenie Powiatu Gdańskiego

1.1. Pojęcie przemocy domowej

Na potrzeby niniejszego programu przyjęto, że przemoc domowa, to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udęczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
 - d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - h) małoletniego
- wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Pod pojęciem osoby doznającej przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Jako osobę stosującą przemoc domową należy traktować pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których powyżej.

Świadkiem przemocy domowej jest osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc domowa charakteryzuje się:

- intencjonalnością, która określa działania osoby stosującej przemoc jako zamierzone. Stosujący przemoc domową pragnie przejąć kontrolę nad osobą doznającą przemocy. Jest on przekonany, iż wyłącznie on wie, jakie działania są dla niej najlepsze, stąd podejmuje w ważnych sprawach decyzje za swoją ofiarę, uznając ją za całkowicie niezdolną do stanowienia o sobie samej,
- asymetrią/brakiem równowagi sił, która wynika z obecności w rodzinie wyraźnych różnic zarówno w aspekcie materialnym, ekonomicznym, fizycznym jak i psychicznym, społecznym czy kulturowym. Pojawiające się dysproporcje zwiększają przewagę osoby stosującej przemoc nad doznającą jej, czyniąc ją coraz bardziej bezradną i bezsilną,
- naruszeniem godności i praw poprzez poniżające traktowanie osoby doznającej przemocy. Osoba stosująca przemoc wzbudza w osobie doznającej przemocy poczucie bezwartościowości, pozbawia prawa do szacunku, ochrony zdrowia i godnego życia,
- powodowaniem cierpienia i szkód, tj. cierpieniem fizycznym i psychicznym osoby doznającej przemocy na skutek systematycznej przemocy ze strony osoby stosującej przemoc. Traumatyczne przeżycia wpływają na funkcjonowanie i zdrowie psychiczne. Osoby takie często żyją w przekonaniu, iż zasługują na takie wynaturzone i nieludzkie traktowanie. Popadają w niemoc i w ten sposób starają się usprawiedliwić własną bezsilność, wycofanie z działań skierowanych na otrzymanie pomocy, czy brak wsparcia z zewnątrz. Godzą się na przemoc, a winą za nią obarczają siebie.

Zjawisko przemocy domowej występuje w każdej kulturze i w każdej grupie społecznej. Doznającymi przemocy domowej mogą być kobiety, mężczyźni, młodzi lub starzy, bogaci albo biedni, pochodzący ze wszystkich warstw społecznych i o różnych wpływach politycznych. Badania wykazują jednak, że prawdopodobieństwo jej wystąpienia wzrasta w tych środowiskach, gdzie obserwowane jest nasilenie zjawisk patologicznych np. alkoholizmu, narkomanii, przestępczości, w rodzinach zdeintegrowanych i dysfunkcyjnych, a także w rodzinach dotkniętych bezrobociem i biedą.

Aktualny, wiarygodny wymiar zjawiska przemocy domowej nigdy nie będzie dokładnie znany ale jasne jest, że przemoc składa się na sytuację wielu rodzin na całym świecie.

1.2. Rodzaje przemocy

- *przemoc fizyczna* – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. jako: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.,

- *przemoc seksualna* – to działanie zmuszające osobę doznającą przemocy do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub deprecjonowanie jej seksualności, wyraża się m.in. przez: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytykę seksualności itp.,
- *przemoc psychiczna/emocjonalna* – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie strachu, wyraża się m.in. jako wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb, itp.,
- *przemoc ekonomiczna* – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie osoby doznającej przemocy od stosującej przemoc, wyraża się m.in. jako odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny,
- *zaniedbanie* – stosują je najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia, higieną i kształceniem,
- *cyberprzemoc* – to zachowania, które mogą wzbudzić w osobie doznającej przemocy poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, zwłaszcza zachowania podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, np.: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Istnieje także podział przemocy ze względu na jej przebieg. Takim przykładem jest podział przemocy domowej na gorącą i chłodną. W tej pierwszej charakterystyczne jest występowanie furii, czyli bardzo silnego wzburzenia, gniewu uruchamiającego agresywne zachowania. Furia zwykle rozładowywana jest w akcie agresji bezpośredniej - fizycznej lub/i psychicznej. Towarzyszy jej pragnienie wywołania cierpienia i częsta nieumiejętność powstrzymania się od spowodowania szkody. Przemoc chłodna natomiast zwykle opiera się o realizowanie założonego scenariusza. Z pozoru może wydawać się spokojniejsza, ponieważ emocje są w tym przypadku tłumione i skutecznie kontrolowane. Nie zmienia to jednak faktu, że nadal są one bardzo intensywne, a tłumienie ich potęguje tylko narastający problem. W takim przypadku osoba stosująca przemoc sprawia wrażenie spokojnej i zrównoważonej, ale w istocie realizuje pewien plan, którego celem jest zawładnięcie psychiką ofiary. Bywa tak, że taka forma przemocy przyjmuje postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania, czy też autorytarnego traktowania członków rodziny. Osoba stosująca przemoc nie tylko jest przekonana o słuszności swoich czynów, ale zawsze znajdzie dla nich usprawiedliwienie (np. „gdybym ich nie bił/a, to nie wyrosłyby na porządnym ludzi”, „gdybym jej/jego nie doprowadził/a do porządku, to by w ogóle o dom nie dbał/ła” itp.) i takie przeświadczenie zostawia w psychice osób doznających przemocy.

Wymienione rodzaje stosowanej przemocy rzadko występują oddzielnie, przemocy fizycznej często towarzyszy przemoc emocjonalna, a przekraczanie sfery intymnej nigdy nie obywa się bez ingerencji w psychikę ofiary. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) określa przemoc w związku jako najczęstszą formę zachowań przemocowych stosowanych wobec kobiet, połączonych z fizycznym, seksualnym i emocjonalnym znęcaniem się ze strony

partnera. Ofiarami przemocy domowej są najczęściej kobiety i dzieci, zdecydowanie rzadziej mężczyźni, choć zasada ta wiąże się przede wszystkim z faktem, że stają się nimi przede wszystkim osoby słabsze, okresowo lub np. ze względu na wiek bądź chorobę – nieporadne życiowo, chodzi tu głównie o osoby starsze i niepełnosprawne.

Należy zaznaczyć, że zjawisku przemocy domowej towarzyszy zwykle niski poziom wrażliwości społecznej, przejawiający się najczęściej obojętnością, milczeniem obserwatorów, odmową świadczenia w sądzie, fałszywą lojalnością, niezauważaniem, bądź udawaniem tego faktu, niechęcią do niesienia jakiegokolwiek pomocy.

Analiza zjawiska przemocy domowej wskazuje, iż kobiety stanowią najliczniejszą grupę osób doznających przemocy, ale mężczyźni, mimo, że stanowią mniej liczną grupę, to w ten sam sposób doświadczają psychicznych konsekwencji tego aktu. Należy zatem kłaść nacisk na zwiększenie troski o dobro mężczyzny sprzeciwiając się stereotypowemu postrzeganiu zarówno roli kobiety i mężczyzny we współczesnym świecie.

1.3. Cykl przemocy domowej

Amerykańska psycholog Leonora E. Walker badając kobiety doznające przemocy domowej opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy :

- *Faza narastania napięcia*

W tej fazie osoba stosująca przemoc staje się napięta i stale poirytowana. Każdy drobiazg wywołuje złość, z byle powodu wywołuje awanturę. W tej fazie często zaczyna więcej pić, brać narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość. Może poniżyć osobę doznającą przemocy – jej kosztem poprawiając swoje samopoczucie. Sprawia wrażenie jakby coraz mniej panowała nad swoim gniewem. Osoba, która przemocy doznaje, uspokaja stosującą przemoc, wywiązuje się ze swoich obowiązków, spełnia wszystkie jej zachcianki. Często go przeprosza i ulega jej. Niektóre osoby mają w tej fazie różne dolegliwości fizyczne jak: bóle żołądka, głowy, bezsenność, utratę apetytu. Inne wpadają w apatię, tracą energię do życia lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Jest to wynik narastania napięcia, który w pewnym momencie staje się nie do wytrzymania.

- *Faza gwałtownej przemocy*

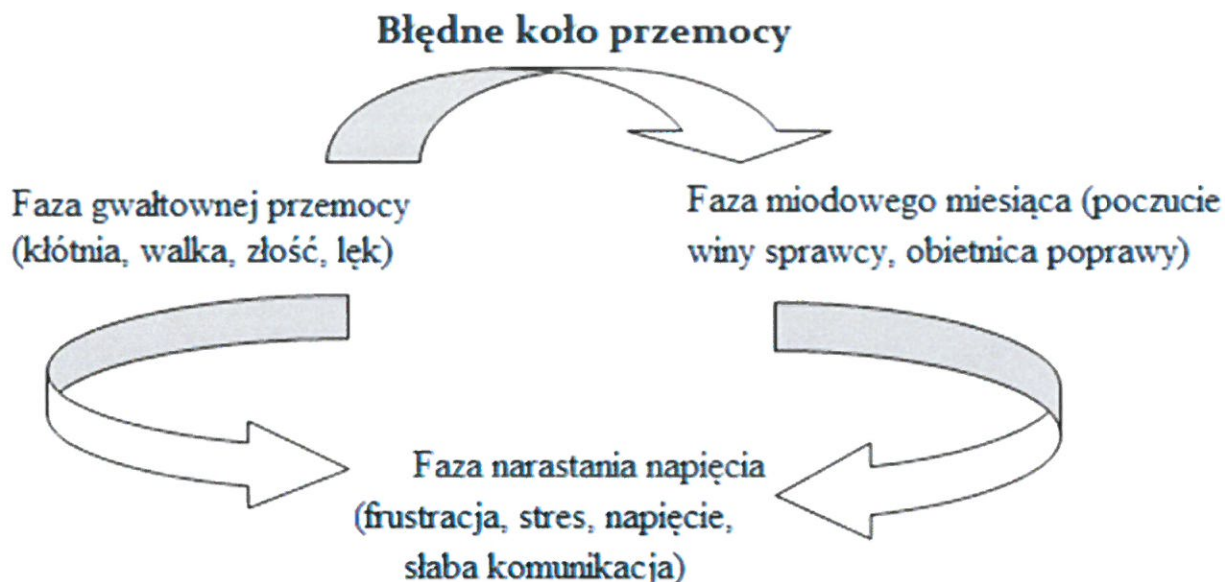
W tej fazie osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna. Wpada w szał i wyładowuje się najczęściej na słabszych domownikach. Eksplozję wywołuje najczęściej jakiś drobiazg np. lekkie opóźnienie posiłku. Przemoc doznawana w tej fazie może być mniej lub bardziej groźna fizycznie, ale zawsze jest bardzo krzywdząca emocjonalnie. Po zakończeniu wybuchu osoba doznająca przemocy jest w szoku, nie może uwierzyć w to co się stało, odczuwa wstyd i przerażenie. Staje się apatyczna i traci ochotę do życia.

- *Faza miodowego miesiąca*

Osoba stosująca przemoc wyładowała już złość i wie, że posunęła się za daleko. Nagle staje się zupełnie inną osobą. Szczerze żałuje tego co zrobiła, okazuje skruchę i obiecuje, że taka sytuacja nigdy się nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Przynosi kwiaty, prezenty – zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w to, że stosująca przemoc się zmieniła, a przemoc była jedynie incydentem. Problem z fazą miodowego miesiąca polega na tym, że jak każdy

miodowy miesiąc nie trwa długo. To pułapka, która zatrzymuje osoby doznające przemocy w cyklu przemocy .

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy "miodowego miesiąca", wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy (Fazy przemocy, źródło: www.niebieskalinia.pl).

1.4 Mity i stereotypy na temat przemocy domowej

Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają osobie stosującej przemoc sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając osobę doznającą przemocy i zmuszając ją do milczenia. (Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie, źródło: www.parpa.pl)

Najczęściej funkcjonujące mity o przemocy domowej to:

Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.

Fakt – Przemoc, wykorzystywanie, bicie, gwałcenie, okradanie bliskich jest przestępstwem ściganym przez prawo, tak samo groźnym jak przemoc wobec obcych, fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na krzywdzenie innych.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.

Fakt – przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy sytuacji materialnej.

Przemoc ma miejsce wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.

Fakt – przemoc występuje w różnych formach, są to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, lecz także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

Jeśli ktoś jest bity, to znaczy że na to zasłużył.

Fakt – nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to, co zrobił czy powiedział.

Nikt nie powinien interweniować w sprawach rodzinnych.

Fakt – przemoc domowa nie jest „sprawą rodzinną”, lecz przestępstwem ściganym przez prawo.

Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc.

Fakt – ofiary zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne.

To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy.

Fakt – przemoc domowa rzadko pojawia się tylko raz, jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy, przemoc się powtarza.

Gdyby sytuacja była taka okropna, ofiara odeszłaby od sprawcy.

Fakt – przemoc doznawana od bliskiego człowieka jest rzeczą naprawdę straszną, ofiary rzeczywiście cierpią, a to że nie odchodzą, wynika zwykle z ich zależności od sprawcy.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.

Fakt – picie alkoholu, chociaż towarzyszy przemocy często, jednak bynajmniej nie zawsze.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje.

Fakt – w rozumieniu prawa gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp (art. 197 k.k) i nie ma takiego przepisu, że nie dotyczy to bliskich napastnika.

Osoby stosujące przemoc wobec bliskich są chore psychicznie

Fakt – nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobami psychicznymi; przemoc to demonstracja siły i chęć przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą.

Występujące społecznie mity i stereotypy utrudniają wyjście z przemocy. Utrudniają instytucjonalną pomoc oraz realizację programu przeciwdziałania przemocy domowej.

1.5 Skutki przemocy domowej

Przemoc domowa, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

1.5.1 Skutki indywidualne.

Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub/i depresji, mogą doznać urazów fizycznych, trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, ubóstwo, bezdomność.

W przypadku dzieci i młodzieży skutkiem doznawania przemocy mogą być również konflikty z prawem, przejawianie zachowań agresywnych, nieprawidłowo rozwijająca się osobowość, zaburzony proces socjalizacji, demoralizacja, trudności wychowawcze, trudności w nauce oraz problemy w życiu dorosłym.

Skutki przemocy dotyczą również osoby stosującej przemoc, która może ponieść śmierć w wyniku zabójstwa przez osobę doznającą przemocy w akcie samoobrony, może doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność. Najczęściej dotyczy ona osób, które opuściły zakład karny.

1.5.2. Skutki społeczne.

Przemoc domowa dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników jak i dorosłych.

W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy domowej, rozszerza się na osoby obce.

Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy domowej, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli małżonka, rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

1.5.3 Skutki ekonomiczne.

Przemoc domowa niesie za sobą również skutki ekonomiczne. Ponosi je każdy obywatel. Skutki ekonomiczne, związane z systemowym wsparciem osób uwikłanych w przemoc, można zobrazować poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy domowej. To między innymi: policja, służba zdrowia, pomoc społeczna, ale też i pracodawcy, szkoły itp.

Nie ulega wątpliwości, że koszty społeczne, zdrowotne i psychiczne przemocy stanowią ogromne obciążenie przede wszystkim dla osób jej doznających, ale także dla instytucji zaangażowanych w pomoc w takich sytuacjach. Niezbędne jest zatem takie organizowanie form pomocy, aby nie tylko reagować na skutki przemocy, ale przede wszystkim działać prewencyjnie, tak, aby zapobiegać długotrwałym skutkom przemocy domowej.

1.5.4. Kobieta jako osoba doznająca przemocy domowej

Kobieta wiodąca życie z osobą stosującą przemoc jest często zależna materialnie od niej, podporządkowana, uległa, będąca w nielicznych kontaktach z innymi ludźmi. Często tłumaczy zachowanie partnera jego nastrojem, przykrościami, których doznał na przykład w pracy lub przeżyciami z jego dzieciństwa. Przestraszona, z poczuciem własnej niemocy

i bezwartościowości z głębokim przeświadczeniem, że zasługuje na to, co ją spotyka, uważa, że nie ma wyjścia z sytuacji. Jednakże z drugiej strony nie może znieść dłużej przemocy ze strony partnera, szybko tłumaczy sobie, że to ostatnie pobicie. Wstydzi się mówić o swoim związku i sposobie traktowania jej przez partnera. Krańcowo zależna emocjonalnie od partnera nie wyobraża sobie życia poza związkiem, ale też nie wyobraża sobie dalszego życia z nim. Kobieta doznająca przemocy może być również niezdolna do samoobrony w sytuacji, gdy jest chora, ciężarna, niepełnosprawna fizycznie, upośledzona umysłowo czy chora psychicznie.

1.5.5 Mężczyzna jako osoba doznająca przemocy domowej

Wzrost aktów przemocy, w których to kobiety są sprawcami burzy mit, iż to wyłącznie one są jej ofiarami. Analiza zjawiska przemocy domowej wskazuje, iż kobiety stanowią najliczniejszą grupę doznających przemocy, ale mężczyźni, mimo, że stanowią mniej liczną grupę, to w ten sam sposób doznają psychicznych konsekwencji tego aktu. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają zbliżoną skłonność do stosowania przemocy, aczkolwiek mężczyźni w porównaniu do kobiet rzadziej przyznają się do faktu bycia osobą doznającą przemocy. W społeczeństwie wciąż panuje stereotyp silnego, twardego mężczyzny i słabszej, kruchej kobiety. Staje się to powodem zatajania przez mężczyzn faktów doznawania przemocy ze strony partnerek. Przemoc ta ma rzadziej charakter fizyczny. Często wiąże się z przemocą emocjonalną, psychicznym znęcaniem. Mężczyzna bywa poniżany, wyzywany, ośmieszany, kontrolowany, krytykowany, szantażowany i narażony na groźby ze strony kobiety. Pozostający w związkach małżeńskich mężczyźni mający dzieci, są często straszeni przez kobiety ograniczeniem lub całkowitą utratą kontaktu z dziećmi. Zdarza się, że kobiety nastawiają negatywnie dzieci wobec ojców, co wzbudza w nich lęk i niszczy ich relacje z dziećmi. W takich sytuacjach pod znakiem zapytania staje autorytet ojca i jego pozycja w rodzinie. Krzywdzeni mężczyźni rzadziej dochodzą swoich praw i szukają pomocy. Wstydzą się faktu pobicia przez partnerkę, ukrywają widoczne ślady i zaprzeczają, że przemoc może ich dotyczyć. Wynika to z braku świadomości społecznej powagi problemu przemocy w stosunku do mężczyzn. Co więcej, zdarza się, iż przemoc wobec mężczyzn jest nadal w wielu środowiskach tematem tabu. Mężczyzna będący ofiarą znęcania się psychicznego lub przemocy fizycznej ze strony partnerki, wzbudza zdziwienie i niedowierzanie otoczenia. Zamyka mu to drogę do uzyskania pomocy, może wzmacniać rozwój wiktymizacji.

Zatem, przeciwdziałając przemocy domowej dotyczącej nie tylko kobiety, lecz także i mężczyzn, należy zwiększać świadomość społeczną oraz otwierać się i być gotowym na udzielenie pomocy w razie wystąpienia tego typu problemu. Należy również kłaść nacisk na zwiększenie troski o dobro mężczyzny sprzeciwiając się stereotypowemu postrzeganiu zarówno roli kobiety i mężczyzny we współczesnym świecie.

1.5.6 Dziecko jako osoba doznająca przemocy domowej

Przemoc wobec dzieci niesie poważne konsekwencje w ich życiu teraźniejszym jak i w dorosłości. Stąd bardzo ważne jest rozpoznanie symptomów stosowania różnych form przemocy wobec dzieci, zapewnienie im właściwej opieki i ochrony ich praw. Konieczna jest znajomość form i skali przemocy.

Dzieci wychowujące się w rodzinach gdzie występuje przemoc narażone są na dwa rodzaje traumatycznych doświadczeń. Pierwsze dotyczy dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugie zaś dzieci, które są świadkami przemocy. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy i są jej świadkami. Wiele dzieci bezpośrednio staje się ofiarami przemocy, gdy próbuje

powstrzymać sprawcę. Zgodnie z najnowszą wiedzą pod pojęciem osoby doznającej przemocy domowej należy rozumieć także małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób dorosłych.

Przemoc stosowana wobec dzieci może przybierać postać przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej. Oprócz widocznych skutków przemocy w czasie jej trwania obserwuje się także skutki odroczone. Doświadczenia przeżyte w dzieciństwie mają wpływ na całe życie. Dzieci poznają świat i rządzące nim prawa, a także swoje w nim miejsce poprzez pryzmat domu rodzinnego. W domach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, chłopcy uczą się agresji wobec kobiet. Dziewczynki zaś, tego, że by żyć z w pełni zadowolonym mężczyzną, trzeba być bitą, poniżaną.

W rodzinie gdzie ojciec bije matkę i/lub dzieci następuje modelowanie agresji. Dzieci, które na co dzień obserwują okrutne traktowanie przejawiają różne formy agresji wobec rówieśników, nauczycieli, innych osób. Jeśli wobec dziecka dodatkowo stosowane są zbyt surowe kary, nieadekwatne do winy, w dziecku utrwała się poczucie niesprawiedliwości, gniewu i zaczyna ono szukać akceptacji poza domem. Jeśli natrafi na podobnych sobie, utworzą grupę nieformalną organizującą napady i znęcającą się nad słabszymi. Dzieci te często mają problemy z nauką, koncentracją uwagi, powtarzają klasy, wagarują.

Innym sposobem ucieczki od problemów jest nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, czy branie narkotyków. W ekstremalnych przypadkach dzieci krzywdzone przez swoich najbliższych podejmują próby samobójcze, powodują samookaleczenia.

Przemoc stosowana wobec dzieci szczególnie w rodzinie ma związek z wieloma przykrymi konsekwencjami, ucząc ich jak mają rozwiązywać konflikty oraz jakie metody powinien stosować by osiągać sukcesy. Ponadto, dziecko doznające krzywdy ze strony dorosłych lub rówieśników:

- uczy się rozwiązywać spory i pojawiające się trudności przy pomocy siły fizycznej i przemocy,
- jest agresywne wobec rówieśników, często okazuje złość,
- może wykazywać nadmierny niepokój lub być pobudzone,
- nie wierzy we własne możliwości i ma zaniżony obraz samego siebie, niską samoocenę,
- może przejawiać huśtawkę nastrojów,
- obwinia innych za swoje niepowodzenia czy problemy.

1.5.7 Osoba starsza/niepełnosprawna jako ofiara przemocy domowej

Przemoc wobec osób starszych jest definiowana przez WHO jako „jednorazowy lub powtarzający się akt, stający się przyczyną zranienia lub niesie ze sobą ryzyko zranienia (bez względu czy jest to działanie intencjonalne czy też nie) osoby starszej, pozostającej w opiece opiekuna lub ze strony innych osób, pozostających w relacjach, które powinny zapewniać zaufanie, a w rzeczywistości są źródłem zranienia lub stresu dla osoby starszej”.

Rozpatrując przemoc domową nie można przejść obojętnie wobec tzw. ageizmu – charakteryzującego się wzmacnianiem wykluczenia osób starszych powodującego wzrost dyskryminacji osób starszych.

Przemoc domowa wobec osób starszych występuje pod wieloma, poniżej wskazanymi postaciami:

- krzywdzenie fizyczne – występujące pod postacią: bicia, kopania, zadawania bólu, krepowania, wiązania itp.,
- krzywdzenie psychiczne/emocjonalne – stosowanie gróźb słownych, infantylizacja (używanie „dziecięcej” mowy), poniżanie i inne działania mające na celu dehumanizację osoby, po to by wzbudzić w niej lęk przed próbą sprzeciwu i rozgniewaniem osoby stosującej przemoc,
- przemoc finansowa/ekonomiczna – pozbawianie środków do życia, wymuszanie pieniędzy,
- zaniedbanie – najczęściej występująca forma przemocy, opiera się na zaniechaniu i poważnych uchybieniach ze strony opiekunów osoby starszej widocznych w odmowie zaspakajania potrzeb fizjologicznych, w tym brak pożywienia, wody, zapewnienia opieki i higieny osobistej; psychicznych, tj. brak zapewnienia bezpieczeństwa, nie okazywanie szacunku, miłości – brak odpowiedniej opieki zdrowotnej, dostarczania leków,
- przemoc seksualna – kontakty seksualne z osobami w podeszłym wieku, pojawiający się u seniorów lęk przed rozbieraniem się, uszkodzenie narządów płciowych, choroby weneryczne, infekcje intymne.

Czynnikami, zwiększającymi ryzyko występowania przemocy są m.in.: historia rodziny, płeć, wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania lub domu, fizyczne lub psychiczne obciążenia członków rodziny.

1.5.8. Charakterystyka osoby stosującej przemoc domową

Formy zachowań osób stosujących przemoc domową można ocenić według poniższych kategorii:

- nadmierna zaborczość,
- trudności w wyrażaniu innych emocji niż gniew, niskie zdolności w komunikacji uczuć i emocji,
- nierealistyczne oczekiwania względem partnera życiowego,
- trudności w panowaniu nad sobą i jednocześnie wyznaczanie sztywnych granic zachowań innym członkom rodziny,
- nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
- ujawnienie faktu bycia ofiarami przemocy w dzieciństwie lub dziećmi obserwującymi bicie,
- minimalizacja problemu stosowanej przez siebie przemocy i zaprzeczanie jej występowaniu,
- reakcje oscylujące pomiędzy wrogością, agresywnością, okrucieństwem, a uwodzicielstwem, wdziękiem i manipulowaniem,
- są odbierani jako impulsywni, zazdrośni, posiadający niską samoocenę, depresyjni, nadmiernie wymagający, wybuchowi i gwałtowni,
- okazywanie braku porównywalnych zdolności u partnera w zakresie posiadanych umiejętności podejmowania decyzji, zdolności komunikacyjnych i społecznych.

2. Perspektywa prawna

2.1. Akty prawne dotyczące zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa jako problem ogólnospołeczny ujmowany w kontekście łamania praw człowieka znalazła odzwierciedlenie w wielu dokumentach zarówno europejskich jak i krajowych.

Należą do nich:

Dokumenty międzynarodowe:

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945r.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r.
- Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka (1989r.)
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań (1993r.)
- Deklaracji o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.
- Deklaracja Pekkańska i Platforma Działania (1995r.)

Dokumenty Unii Europejskiej

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993r.
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000r.
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca program szczegółowy na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz na rzecz ochrony ofiar i grup ryzyka, pod nazwą „Program Daphne III” 2007-2013 (2007r.)
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI));
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Konwencja Stambulska 2011 r.)
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie wpływu, jaki na kobiety i dzieci wywierają przemoc ze strony partnera oraz prawo pieczy nad dzieckiem (2019/2166(INI)) (2021r.).

Dokumenty krajowe.

Nadrzędnym aktem prawnym obowiązującym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, która zawiera podstawowe regulacje związane z rodziną, gwarantujące każdemu obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy. W rozdziale drugim „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Przyznając każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dodatkowo w art. 71 Konstytucji wskazuje, że dobro rodziny powinno być uwzględnione w polityce społecznej państwa, zwłaszcza poprzez udzielenie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej.

Głównym aktem prawnym, który precyzuje i określa rodzaje działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w Polsce, jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 1249 z póź.zm), zmieniona ustawą z dnia 9 marca 2023r. o zmianie

ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023r. poz. 535).

Pozostałymi aktami prawnymi odnoszącymi się do zjawiska przemocy są:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz.U. z 2023r. poz. 1158);

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023r. poz. 1163);

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166)

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. z 2023r. poz. 1164);

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023, przyjęty Uchwałą Nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 roku (MP z 2022r. poz. 1259).

- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów nr 205 z dnia 9 listopada 2023 r.

2. 2. Zadania ustawowe w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, w którego skład zespołu wchodzi przedstawiciele:

- 1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 3) Policji;
- 4) oświaty;
- 5) ochrony zdrowia;
- 6) organizacji pozarządowych;

7) przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej (w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową);

8) kuratorzy sądowi;

9) prokuratorzy;

10) przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;

2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;

3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;

4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

4. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;

2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;

3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w szczególności przyczyn i skutków przemocy domowej oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Formy pomocy osobom doznającym przemocy domowej

3.1 Podmioty realizujące pomoc:

Osoba doznająca przemocy domowej może zwrócić się po pomoc do podmiotów i organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej takich jak:

- Ośrodki Pomocy Społecznej – w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – po interwencyjną pomoc psychologiczną w przewyciężeniu sytuacji kryzysowej lub poradę zakresie prawnym,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej - po kompleksową, specjalistyczną pomoc w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz czasowe, bezpłatne, całodobowe schronienie,
- Okręgowe ośrodki i lokalne punkty działające w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Prześpstwem zapewniające bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną, psychoterapeutyczną i materialną,
- Sądy opiekuńcze – w sprawach opiekuńczych i alimentacyjnych,
- Placówki ochrony zdrowia – np. by uzyskać bezpłatne zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach,
- Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych – w celu podjęcia działania wobec osoby nadużywającej alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
- Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej – w zakresie uzyskania pomocy prawnej.

3.2 Procedura „Niebieskie Karty”

Podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Osoba wszczynająca procedurę podejmuje działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, polegające w szczególności na:

- 1) zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- 2) udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej,
- 3) zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa, w szczególności od przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz osób doznających przemocy domowej.

Dalszy przebieg procedury „Niebieskie Karty”, sposób dokumentowania podejmowanych w ramach procedury działań, warunki jej zakończenia i monitorowania efektów szczegółowo reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

3. Zasoby instytucjonalne powiatu

Na poziomie gmin działania związane ze wsparciem osób uwikłanych w przemoc domową, w formie bardzo zróżnicowanej wykonują ośrodki pomocy społecznej, które zgodnie z zapisami Ustawy o pomocy społecznej są zobowiązane do udzielania pomocy osobom oraz ich rodzinom w szczególności z powodu przemocy domowej.

Na terenie Powiatu Gdańskiego są to:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszczu Gdańskim
83-000 Pruszcz Gdański, ul. Niepodległości 9 tel. 58 6823542
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cedrach Wielkich,
83-020 Cedry Wielkie, ul. M. Płażyńskiego 16 tel. 58 683660
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczółkach
83-032 Pszczółki, ul. Pomorska 16 tel. 58 6839096
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przywidzu
83-047 Przywidz, ul. Gdańska 15 tel. 58 6825132
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchym Dębnie
83-022 Suchy Dąb, ul. Gdańska 17a tel. 58 6828682
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trąbkach Wielkich
83-034 Trąbki Wielkie, ul. Gdańska 12 tel. 58 6837029
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbudach
83-050 Kolbudy, ul. Staromłyńska 1 tel. 58 6827289
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszczu Gdańskim
83-031 Łęgowo, ul. Długa 20A Ciepłowo tel. 586911501

Ustawowym celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy domowej. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu: ubóstwa, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać.

Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownicy socjalni: przeprowadzają wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby, uruchamiają procedurę „Niebieskie Karty”, przygotowują wszechstronny plan pomocy, monitorują efekty podjętych działań, pomagają w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych, udzielają szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazują miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc, udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, uzasadnionych przypadkach udzielają pomocy finansowej (w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych) oraz rzeczowej (np. odzież, żywność),

informują o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym, wskazują miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym o możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach interwencji kryzysowej, w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa, powiadamiają organy ścigania, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownicy socjalni wykonujący obowiązki służbowe mają prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej (decyzja o odebraniu dziecka podejmowana ma być przez pracownika socjalnego wspólnie z policjantem, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką).

Przy każdym ośrodku pomocy społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którego skład wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji kiedy dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb.

Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych (bądź wspieranie już istniejących placówek). Zespoły Interdyscyplinarne powinny również inicjować działania zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc domową - organizowanie szkoleń, konferencji itp.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim

83-000 Pruszcz Gdański, ul. prof. Mariana Raciborskiego 2a, tel. 58 77320 85

www.pcpr.powiat-gdanski.pl i działający w ramach PCPR **Punkt Interwencji Kryzysowej**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zajmuje się między innymi pomocą osobom dotkniętym kryzysem. PCPR oferuje poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów związanych z przemocą domową.

PCPR w ramach poradnictwa specjalistycznego prowadzi interwencję kryzysową. Psycholodzy i radca prawny udzielają w tym zakresie pomocy osobom będącym w kryzysie. Interwencja kryzysowa jest to metoda systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę, która znalazła się w kryzysowej sytuacji. Interwencja kryzysowa polega na dostarczeniu wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, prawnej, społecznej, informacyjnej i in. Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania, przez osobę w kryzysie, zdolności jego samodzielnego pokonania trudności. Polega to na złagodzeniu objawów reakcji kryzysowej, przywróceniu równowagi psychicznej, zapobieżeniu przejścia ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywróceniu umiejętności samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej

83 -031 Rusocin, ul. Macieja Rataja 10.

telefon/fax: 58 691 19 36, telefon kom.: 511 050 745

e-mail: sekretariat@sow.powiat-gdanski.pl www.sow.powiat-gdanski.pl

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia świadczy usługi na rzecz ofiar przemocy domowej w zakresie interwencyjnym, bytowym i terapeutyczno-wspomagającym.

1. W zakresie interwencyjnym:

- zapewnienie schronienia na okres do 3 miesięcy,
- ochronę ofiar przemocy domowej przed osobą stosującą przemoc,
- udzielenie natychmiastowej pomocy psychologicznej i wsparcia,
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy domowej i opracowanie planu pomocy,
- wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.

2. W zakresie bytowym:

- zapewnienie całodobowego pobytu w okresie do 3 miesięcy,
- zapewnienie wyżywienia i niezbędnych środków higieny osobistej.

3. W zakresie terapeutyczno-wspomagającym:

- udzielanie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, prawnego,
- prowadzenie grupy wsparcia i innych grupy dla ofiar przemocy domowej,
- opracowanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy,
- przeprowadzenie diagnozy sytuacji dzieci,
- udzielanie wsparcia psychologicznego oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej, konsultacji wychowawczych.

W zakresie pracy z osobą stosującą przemoc domową – realizacja programu korekcyjno - edukacyjnego i/lub programu psychologiczno - terapeutycznego, w tym:

- opracowanie planu pracy ze sprawcą przemocy domowej;
- uświadomienie osobie stosującej przemoc faktu jej istnienia oraz pomocy w nabyciu umiejętności kontroli zachowania;
- zapoznanie z procesem powstawania mechanizmów prowadzących do użycia przemocy;
- przekazanie wiedzy i umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez stosowania przemocy;
- próba powstrzymania sprawcy przemocy domowej przed jej dalszym stosowaniem.

Praca z osobą stosującą przemoc domową realizowana jest w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim.

Prokuratura Rejonowa w Pruszczu Gdańskim

83-000 Pruszcz Gdański, ul. Wojska Polskiego 7b,

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w wielu aktach normatywnych i odpowiednio karane. W polskim kodeksie karnym nie istnieje jedno przestępstwo o nazwie „przemoc domowa”, ale wymienionych jest szereg przestępstw, które mogą zostać popełnione z jej użyciem.

Najczęściej w przypadku przemocy domowej stosowany jest artykuł 207 § 1 k.k. „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny...” przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Prokuratorzy mogą wchodzić w skład zespołów interdyscyplinarnych /na zasadzie fakultatywności/.

Do zadań prokuratury należy m.in.: przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, prowadzenie i nadzorowanie postępowań przygotowawczych, występowanie w roli oskarżyciela publicznego przed sądem, zatrzymanie podejrzanego o popełnienie przestępstwa, współpraca z innymi organami państwowymi, organizacjami społecznymi w zakresie zapobiegania przestępczości prokurator może wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez zespół grup diagnostyczno - pomocowych.

Osoby pokrzywdzone na skutek przemocy domowej, a także świadkowie, mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publicznie - skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby pokrzywdzonej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z Policją ma obowiązek: wszcząć postępowanie przygotowawcze w celu ustalenia czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo, wyjaśnić okoliczności sprawy, ustalić osoby pokrzywdzone i rozmiary szkody, zebrać, zabezpieczyć i w niezbędnym zakresie utrwalić dowody dla sądu, wykryć i w razie potrzeby ująć sprawcę, w uzasadnionym przypadku na wniosek Policji lub z urzędu może zastosować środek zapobiegawczy wobec osoby, której co najmniej wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej polegający na nakazaniu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że podejrzanym ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. W sytuacji gdy nie ustały powody zastosowania takiego nakazu, w zależności od oceny zebranego materiału dowodowego, postępowanie może zakończyć się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu, umorzeniem dochodzenia lub kierowanym do sądu wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania karnego.

Powiatowa Komenda Policji w Pruszczu Gdańskim

83-000 Pruszcz Gdański, ul. Wita Stwosza 4 tel. 58 7854222 www.kpp-pruszcz.pl

Do podstawowych zadań Policji należy m.in.:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia bezpieczeństwa;
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki;
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy;
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Zakres pomocy:

1. Przedstawiciel Policji ma obowiązek udzielenia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy;
2. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową;
3. Przedstawiciel policji podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania.
4. Przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
5. Przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
6. Podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę diagnostyczno-pomocową.

Placówki ochrony zdrowia działające na terenie Powiatu Gdańskiego

Zakres pomocy:

Głównym zadaniem jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy osobom dosznającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie, gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia podczas badania popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego – powiadomienie organów ścigania,
- udział w procedurze zabezpieczenia dziecka przez pracownika socjalnego w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową (lekarz, ratownik medyczny, pielęgniarka), udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach diagnostyczno-pomocowych,
- realizacja procedury „Niebieskie Karty”. Pracownikiem ochrony zdrowia uprawnionym do realizacji procedury jest osoba, wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny. Działania pracownika ochrony zdrowia w ramach procedury uzależnione są od rodzaju diagnostyki oraz konieczności terapii pacjenta.

W ramach procedury przedstawiciel ochrony zdrowia każdorazowo udziela pacjentowi, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą domową, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Placówki Oświatowe działające na terenie Powiatu Gdańskiego

Oświata obejmuje ogół instytucji, takich jak szkoły, przedszkola, świetlice, placówki opiekuńcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Instytucje te poza podstawowym zadaniem kształcenia dzieci i młodzieży m.in. zapewniają im opiekę poza rodziną oraz mając możliwości oddziaływania na rodziców wspierają prowadzone przez nich działania wychowawcze.

W ramach procedury przedstawiciele oświaty mają kompetencje aby:

- rozpoznać sygnały świadczące o doznawaniu przez dziecko form krzywdzenia, zaniedbania;
- utrzymywać kontakt z rodziną dziecka;
- wystąpić do sądu o wgląd w sytuację rodziny, powiadomić policję lub prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa;
- udzielić wsparcia;
- skierować do specjalistycznej placówki, poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- monitorować sytuację dziecka i rodziny, współpracując z innymi służbami i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny;
- uruchomić procedurę „Niebieskie Karty” w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej (nie wymaga to zgody osoby dotkniętej przemocą);
- wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza, a także tworzonych przez zespół grup diagnostyczno-pomocowych.

W ramach procedury przedstawiciel oświaty:

1. Udziela kompleksowych informacji o:

- możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą domową,

- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

2. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

3. Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, na temat konsekwencji stosowania przemocy domowej oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

4. Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, w tym w szczególności wobec dzieci.

5. Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą domową.

Kuratorska Służba Sądowa

III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku 80-803 Gdańsk, ul. 3 Maja 9a, tel 58-32-42-712, 58 32 42 720 do 23

Kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Ponadto kuratorzy wchodzą w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz mogą wchodzić w skład grup diagnostyczno-pomocowych. Uwzględniając, że grupy te są tworzone w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach przewidziano udział fakultatywny kuratora, uzależniony od realizacji przez niego w tej rodzinie dozoru lub nadzoru.

Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

1. Diagnozują sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

2. Udzielają kompleksowych informacji o:

- możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą domową,
- formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

3. Organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

4. Mogą prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, na temat konsekwencji stosowania przemocy domowej oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Organizacje pozarządowe

Są to głównie stowarzyszenia, fundacje i kościelne osoby prawne. Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie (urząd gminy, ośrodek pomocy społecznej), w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp.

W zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej organizacje pozarządowe organizują telefony zaufania, punkty informacyjno-konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci. W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych,
- prowadzenie świetlic,
- prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej.

4. Występowanie zjawiska przemocy domowej

4.1 Występowanie zjawiska przemocy domowej w skali całego kraju

W badaniach zleconych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku stwierdzono iż 30% respondentów potwierdza bycie sprawcą przemocy domowej – jednokrotnym 9%, kilkukrotnym 17% i wielokrotnym 3%. Oznacza to, że ponad 9 mln Polaków przyznaje się do stosowania przemocy domowej, a około 6 mln było w takiej sytuacji kilku lub wielokrotnie. Do stosowania przemocy psychicznej przyznało się najwięcej osób (24%), do fizycznej 11%, do ekonomicznej 5%, a seksualnej 2%.

Ponad połowa Polaków (57%) twierdzi, że doświadczyli jakiejś formy przemocy domowej. Najpowszechniejsza jest przemoc psychiczna – takie doświadczenie deklaruje

53% badanych. Co czwartego Polaka (23%) dotknęła kiedykolwiek w rodzinie przemoc fizyczna, zaś 6% badanych doświadczyło jej wielokrotnie, 13% przyznało, że dotyczy ich przemoc ekonomiczna, a 5%, że seksualna. Prawie co piąty Polak (18%) zna w swoim otoczeniu czy sąsiedztwie rodziny, w których dochodzi do różnych form przemocy wobec dzieci. Najczęściej respondenci słyszeli o jednostkowych przypadkach – 13% powiedziało, że zna jedną taką rodzinę, bądź dwie. 56% osób, które przyznały, że znają w swoim otoczeniu rodziny, w których dochodzi do przemocy fizycznej, podjęło w związku z tym działania.

Przemocy najczęściej dopuszczają się członkowie najbliższej rodziny: ojciec, matka, mąż/partner i żona/partnerka, przy czym mężczyźni (ojcowie, mężowie, partnerzy w związkach nieformalnych) częściej niż kobiety (matki, żony, partnerki w związkach nieformalnych). Przemocy psychicznej najczęściej dopuszczają się ojcowie (32%), mężowie (25%) lub partnerzy (12%) i matki (17%). Ekonomiczna jest domeną mężów (34%) lub partnerów (10%), a rzadziej ojców (16%) i matek (14%). Sprawcami przemocy fizycznej są najczęściej ojcowie (38%), matki (25%) i mężowie (24%) lub partnerzy (10%), natomiast przemocy seksualnej mężowie (50%), partnerzy (18%) oraz inne osoby zamieszkujące w gospodarstwie domowym (9%).

W 2022 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zleciło przeprowadzenie badań na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie wśród kolejnej grupy osób, która może być szczególnie narażona na stosowanie przemocy domowej, tj. wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wśród osób niepełnosprawnych najczęściej była wskazywana przemoc psychiczna (jej doznawanie zadeklarowało 78,1% osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu) oraz fizyczna (57,8%). W przypadku osób starszych – przemoc psychiczna (87,3%), fizyczna (43,1%) i ekonomiczna (43,1%). Podobnie w przypadku osób starszych i osób niepełnosprawnych – przemoc psychiczna (70,2%) oraz fizyczna (45,2%) i ekonomiczna (41,1%).

Najczęściej występującą formą przemocy wobec osób starszych była przemoc psychiczna, a następnie przemoc fizyczna, ekonomiczna i zaniedbanie, a najrzadziej natomiast przemoc seksualna.

Wpływ na stosowanie przemocy domowej może mieć uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie. Statystyki pokazują, że wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności.

Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy domowej jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Raporcie o stanie narkomanii w Polsce – w 2018 r. odsetek populacji w wieku 15–64 lata sięgających po narkotyki wynosił 5,4%.

Badania pokazują, że ok. 85–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne.

Ze Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2021 wynika, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”

przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę wyniosła 82.092, w tym przez przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 10.907,
- Policji – 64.250,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 2.566,
- oświaty – 3.231,
- ochrony zdrowia – 1.138,

Liczba sporządzonych w 2021 r. formularzy „Niebieska Karta – A” spadła w stosunku do 2020 r. (o 9 289), natomiast w 2022 r. w porównaniu do roku 2021 zwiększyła się o 1.104.

Institucją, która w 2021 r. najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty”, była Policja (78,26%). Na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (13,29%). Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia (4,51%).

Jak wynika z badań szczególnie istotną rolę w udzielaniu kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy domowej spełniają Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia (SOW) dla osób doznających przemocy domowej, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doznającymi przemocy domowej, jak również z osobami będącymi sprawcami tej przemocy. W 2019 r. z oferty SOW w skorzystało w całym kraju ogółem 6139 osób. W 2020 r. z oferty SOW skorzystało ogółem 4611 osób, a w roku 2021 - 4762 osoby.

Osoby, które zgłaszają się do tego typu placówek, nie ponoszą żadnych opłat związanych z pobytem czy też świadczonymi usługami (psychologicznymi, prawnymi, medycznymi, socjalnymi). Podkreślenia wymaga, że specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej udzielają pomocy bez względu na rejonizację, dlatego też osoby doznające przemocy w rodzinie mogą skorzystać z pomocy w dowolnym SOW na terenie kraju. Jest to pomocne dla osób, które zmieniają miejsce zamieszkania ze względu na specyfikę swojej sytuacji. Ma to również niebagatelną wartość, gdyż nie tylko umożliwia wyjście z kryzysu, ale daje możliwość rozpoczęcia życia w nowym miejscu.

4.2 Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim

W Powiecie Gdańskim we wszystkich gminach zostały powołane Zespoły Interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy domowej, które łącznie z innymi instytucjami gminnymi tworzą gminne systemy przeciwdziałania przemocy i pozwalają na realizację zapisów gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawiono zestawienie prowadzonych przez Zespoły Interdyscyplinarne - „Niebieskich Kart” w poszczególnych gminach w latach 2019/2020.

GMINA	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	
	2019	2020
Cedry Wielkie	11	14
Kolbudy	42	31
Miasto Pruszcz Gd	79	63
Pruszcz Gd	70	46
Przywidz	12	16
Pszczółki	21	15
Suchy Dąb	13	11
Trąbki Wielkie	20	17
ŁĄCZNIE	268	213

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W roku 2021 funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Pruszczu Gdańskim wszczęli procedurę Niebieskie Karty w 77 rodzinach. W roku 2022 założyli oni 76 Kart. Wypełnienie „Niebieskiej Karty” nie jest równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa i nie zawsze stanowi podstawę do wszczęcia postępowania karnego.

Policja w latach 2019 – 2023 nie umieszczała interwencyjne osób doznających przemocy domowej w całodobowych ośrodkach wsparcia.

W roku 2020 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Rusocinie udzielił pomocy 143 ofiarom przemocy domowej, w tym 113 kobietom, 1 mężczyźnie i 29 dzieciom.

Rodzaje udzielanej pomocy:

- indywidualna terapia psychologiczna – 43 osoby,
- konsultacje psychologa – 43 osoby,
- konsultacje pedagoga – 52 osoby,
- konsultacje pracownika socjalnego – 42 osób,
- porady prawne – 48 osób,
- jednorazowe konsultacje telefonicznie – 44,
- pobyt w ośrodku – 48 osób, w tym 29 dzieci,
- zajęcia psychoedukacyjne – 13 osób,
- grupa wsparcia 14 osób,
- zewnętrzna psychoedukacja – 50 osób,

- trening podstawowych umiejętności społecznych – 7 osób,
- ewaluacja i monitoring sytuacji wszystkich osób opuszczających ośrodki - 33 wykonane ewaluacje.

W roku 2021 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Rusocinie udzielił pomocy 135 osobom, w tym 130 kobietom, 5 mężczyznom i 10 dzieciom.

W roku 2022 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Rusocinie udzielił pomocy: 195 osobom, w tym 170 kobietom, 3 mężczyznom i 22 dzieciom.

Rodzaj udzielanej pomocy:

- konsultacje psychologa – 28 osób
- konsultacje pedagoga – 56 osób
- konsultacje pracowników socjalnych – 68 osób
- porady prawne – 32 osoby
- jednorazowe konsultacje telefonicznie – 57 osób
- pobyt w ośrodku – 19 osób w tym 10 dzieci
- zajęcia psychoedukacyjne – 66 osób
- zewnętrzna psychoedukacja - 31 osób
- trening podstawowych umiejętności społecznych – 7 osób
- grupa wsparcia - 27 osób
- ewaluacja i monitoring sytuacji osób opuszczających ośrodek- 28 osób

W roku 2023 (od stycznia do listopada) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Rusocinie udzielił pomocy 197 osobom doznającym przemocy domowej, w tym 172 kobietom, 8 mężczyznom i 17 dzieciom.

Rodzaj udzielanej pomocy:

- konsultacje psychologa – 36 osób,
- konsultacje terapeuty – 37 osób,
- konsultacje pedagoga – 41 osób,
- konsultacje pracowników socjalnych – 63 osoby,
- porady prawne – 38 osób,
- jednorazowe konsultacje telefonicznie – 46 osób,
- pobyt w ośrodku – 34 osoby w tym 17 dzieci,
- zewnętrzna psychoedukacja - 78 osób,
- grupa wsparcia - 33 osoby,
- zajęcia relaksacyjne – 13 osób.

Działania kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z przyjętym przez Radę Powiatu Gdańskiego Uchwałą nr XLIV/287/2014 z dnia 29 sierpnia 2014 roku „Powiatowym Programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014 – 2021” w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim działał Punkt Konsultacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w którym zatrudniony psycholog dokonywał diagnozy, udzielał porad i konsultacji psychologicznych, prowadził terapię indywidualną i kwalifikował uczestników do grupowych zajęć korekcyjno - edukacyjnych prowadzonych zgodnie z przyjętym programem.

Punkt Konsultacyjny został utworzony szczególnie dla:

- osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w domowej, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych wobec których sąd warunkowo zawiesił

wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych,

- osób stosujących przemoc domową, które ukończyły podstawowy cykl terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno - edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii,

- osób objętych procedurą Niebieskiej Karty,

- osób, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się na konsultacje.

Udzielana w Punkcie Konsultacyjnym pomoc psychologiczna przyczynia się do powstrzymania osoby stosującej przemoc domową przed jej dalszym stosowaniem, rozwijania umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy, zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy domowej, zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy, uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Z oferowanej w Punkcie Konsultacyjnym pomocy psychologicznej w roku 2020 skorzystały 34 osoby. Udzielono kilkunastu porad telefonicznych. Zajęcia grupowe w ramach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych prowadzone były przez dwie osoby (kobietę i mężczyznę) i trwały 60 godzin. W zajęciach uczestniczyło 8 osób (mężczyźni). Sześć osób ukończyło grupowe zajęcia korekcyjno – edukacyjne.

W roku 2020 osobom stosującym przemoc udzielono 61 godzin wsparcia psychologiczno - terapeutycznego. W trakcie trwania programu jego realizatorzy stosowali monitoring zachowań uczestników zajęć. Przeprowadzono bezpośrednie rozmowy z uczestnikami programu i ankiety skuteczności udzielanego wsparcia. Na podstawie uzyskanych tą drogą informacji potwierdzono skuteczność stosowanych oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Informacja o ofercie pomocy psychologicznej proponowanej dla osób stosujących przemoc została upowszechniona przez: notatki, które ukazały się w prasie lokalnej i regionalnej; wpisy na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej; druk i kolportaż ulotek; kontakt osobisty, mailowy i listowny z członkami zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, psychologami, pedagogami, policjantami, pracownikami socjalnymi, lekarzami, kuratorami, duchownymi i innymi osobami mogącymi mieć kontakt z osobami stosującymi przemoc domową.

W roku 2021 do grupowych zajęć korekcyjno – edukacyjnych przystąpiło 9 osób stosujących przemoc w rodzinie, a ukończyło je 8 osób.

W roku 2022 do grupowych zajęć korekcyjno – edukacyjnych przystąpiło i ukończyło je 7 osób stosujących przemoc w rodzinie.

W roku 2023 do grupowych zajęć korekcyjno – edukacyjnych przystąpiło i ukończyło je 8 osób stosujących przemoc w rodzinie.

Planowane na kolejne lata obowiązywania Programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Gdańskim zadania były sukcesywnie i z powodzeniem realizowane. W 2022 całkowicie zakończono rewitalizację istniejącej infrastruktury SOW, zwiększono bazę lokalową placówki o kolejne pomieszczenie,

które jest wykorzystywane do terapii indywidualnej osób dotkniętych przemocą w rodzinie, dostosowano pomieszczenia do zagrożeń wynikających z epidemii Covid19. W wyniku realizacji projektu zostały znacząco poprawione warunki, w których świadczone są usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Nadal istnieje potrzeba podejmowania szeroko zakrojonych działań zmierzających do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Gdańskim, w szczególności przez rozwój różnych form pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej. Konieczne jest dalsze wzbudzanie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, przysługujących praw i możliwości skorzystania z pomocy przez osoby doświadczające przemocy domowej, uwrażliwienie „świadków” przemocy na konieczność reagowania na akty przemocy.

Ważnym elementem systemu są też różnorodne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową – korygowanie postaw i zachowań osób stosujących przemoc domową wpływa na zapewnienie bezpieczeństwa osób krzywdzonych. Nieodłącznym elementem systemu jest też podnoszenie kompetencji służb oraz jakości i efektywność udzielanej pomocy i wsparcia.

Musimy mieć jednak na względzie wyniki badań naukowych i głosy specjalistów od przeciwdziałania przemocy, którzy twierdzą, że przemoc nie da się zupełnie wyeliminować. Przemoc to zjawisko, które będzie istnieć, dopóki na świecie będą istnieć ludzie. Jednak nasze świadome, zespołowe działania (profilaktyka i przeciwdziałanie) skutecznie przyczynią się do zmniejszenia ilości jej przypadków.

II. Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030

1. Cel strategiczny i kierunki działania

1.1 Cel realizacji programu

Uznając, że wszyscy mieszkańcy Powiatu Gdańskiego mają prawo do spokojnego i bezpiecznego życia oraz uwzględniając wizję rozwoju społecznego przyjętą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gdańskiego na lata 2022 – 2030: „Powiat Gdański jest obszarem o dużej atrakcyjności społecznej i aktywności obywatelskiej, bezpiecznym miejscem zamieszkania, pracy i edukacji, ze zintegrowanym i sprawnym systemem wsparcia dla mieszkańców”, za naczelny cel programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2022 – 2030 przyjęto:

”Zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska”.

1.2 Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy domowej i zwalczać zachowania przemocowe niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzonym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza ilości dostępnych form pomocy oraz specjalistów.

Program kierowany jest do:

- a) osób dotkniętych przemocą domową, w tym:
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - dzieci,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych.
- b) osób stosujących przemoc domową,
- c) świadków przemocy domowej,
- d) przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Cel operacyjny : Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej

Lp	Działanie	Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
1	<p>Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy domowej</p>	<p>Organizacja powiatowych kampanii, konferencji, szkoleń, dotyczących przemocy domowej i jej zapobieganiu, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obalają mity i stereotypy na temat przemocy domowej, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc. 	<p>1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.</p> <p>2. Wzrost świadomości osób uwikłanych w przemoc, co do natury samego zjawiska oraz możliwości szukania profesjonalnej pomocy.</p> <p>3. Pozyskanie organizacji pozarządowych na rzecz działań związanych z zapobieganiem przemocy domowej.</p>
2	<p>Rozwój działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczestnictwo w krajowych i regionalnych kampaniach społecznych propagujących pozytywne postawy w kontaktach interpersonalnych. 2. Prezentacje edukacyjno – informacyjne dotyczące zjawiska przemocy kierowane między innymi Rad Pedagogicznych w szkołach, pracowników socjalnych, asystentów rodzin. 3. Opracowanie i propagowanie materiałów informacyjnych, ulotek o formach dostępnej pomocy związanej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby rodzin dotkniętych przemocą domową. 2. Zwiększenie wiedzy oraz świadomości związanej ze zjawiskiem przemocy domowej. 3. Spadek popularności stereotypów narosłych wokół zjawiska przemocy domowej. 4. Upowszechnienie wiedzy o instytucjach, zajmujących się

		<p>z doznawaniem przemocy domowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zwiększenie dostępności do zajęć psychoedukacyjnych udoskonalających umiejętności wychowawcze. 5. Dostarczanie narzędzi wychowawczych rodzicom, opiekunom oraz wychowawcom. 6. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją. 7. Promowanie mediacji rodzinnych jako jednej z metod rozwiązywania konfliktów. 8. Promowanie odpowiednich wzorców życia rodzinnego (opartych na wzajemnej pomocy, szacunku, partnerstwie, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy). 	<p>profesjonalną pomocą osobom uwikłanym w przemoc.</p> <p>5. Zmiana postaw społecznych dotyczących przemocy domowej.</p>
3	<p>Wspieranie działań społeczności lokalnych na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Włączanie się w akcje inicjowane przez różne podmioty Powiatu Gdańskiego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 2. Maksymalne wykorzystanie istniejących lokalnie zasobów instytucjonalnych w celu wsparcia, edukacji i ochrony osób doznających przemocy. 	<p>Zwiększenie ilości lokalnych inicjatyw na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.</p>
4.	<p>Rozwój działań interdyscyplinarnych dotyczących działań na rzecz zapobiegania przemocy domowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie lokalnych koalicji - zespołów interdyscyplinarnych. 2. Zacieśnianie współpracy pomiędzy instytucjami świadczącymi pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc. 3. Wdrażanie standardów i procedur postępowania wobec osób doznających przemocy domowej i stosujących przemoc. 4. Wdrażanie procedury „Niebieskie Karty”. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Standaryzacja działań i procedur, oraz podniesienie jakości świadczonej pomocy, przez podmioty realizujące działania w zakresie przeciwdziałania domowej. 2. Stworzenie płaszczyzny do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy podmiotami

		5. Wspieranie merytorycznej działalności gminnych zespołów interdyscyplinarnych. 6. Współpraca z Wojewódzkim koordynatorem ds. realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej	realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.
--	--	---	--

Wskaźniki realizacji zadań:

- ilość powiatowych kampanii, konferencji, szkoleń dotyczących przemocy domowej i jej zapobieganiu,
- ilość przeprowadzonych dla nauczycieli, pracowników socjalnych i asystentów rodzin prezentacji edukacyjno – informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy,
- ilość rozpowszechnionych materiałów informacyjnych i ulotek o formach dostępnej pomocy związanej z doznawaniem przemocy domowej,
- ilość przeprowadzonych zajęć psychoedukacyjnych doskonalących umiejętności wychowawcze,
- ilość spotkań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją,
- ilość akcji inicjowanych przez różne podmioty Powiatu Gdańskiego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- ilość działań wspierających, edukacyjnych i chroniących osoby doznające przemocy z wykorzystaniem istniejących lokalnie zasobów instytucjonalnych.

Cel operacyjny: Zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy domowej oraz dostępności pomocy

Lp	Działanie	Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
1	Monitorowanie skali zjawiska przemocy domowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gromadzenie i opracowywanie danych dotyczących zjawiska przemocy w Powiecie Gdańskim. 2. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą, w tym – przeszkód istniejących w zakresie pomagania osobom doznającym przemocy domowej. 	Wzrost skuteczności i celowości podejmowanych działań zorientowanych na pomoc osobom uwięzonym w przemoc domową
2	Zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom doznającym przemocy i ich rodzinom	<p>Zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpiecznego, czasowego schronienia, - dostępu do pomocy o charakterze udzielenia natychmiastowego wsparcia psychologicznego, konsultacji, terapii, - świadczeń psychoedukacyjnych w zakresie przemocy, - diagnozy kryzysu wynikającego z przemocy domowej, - udzielenia pomocy dotyczącej trudności wychowawczych - zaspokojenia doraźnych potrzeb socjalno – bytowych - dostępności form samopomocy związanej z doznawaniem przemocy (grupa wsparcia), - dostępności do bezpłatnej pomocy prawnej mającej na celu rozwiązanie problemu przemocy z optymalnym wykorzystaniem instrumentów prawnych, - treningu umiejętności społecznych zorientowanego na poprawę funkcjonowania osób doznających przemocy w rodzinie, - warsztatów, zajęć grupowych z wykorzystaniem arteterapii, choreoterapii itp. <ol style="list-style-type: none"> 2. Interdyscyplinarna współpraca na rzecz kompleksowej pomocy osobom uwięzonym w przemoc domową. 3. Pomoc zdalna tj, telefoniczna, e – mailowa, listowna, za pośrednictwem portali społecznościowych. 4. Zapewnienie schronienia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby rodzin dotkniętych przemocą domową. 2. Zwiększenie liczby dostępnej na terenie Powiatu Gdańskiego specjalistycznej pomocy.

		zastępczej dzieciom krzywdzonym w wyniku przemocy domowej – zabezpieczanie miejsc interwencyjnych dla dzieci zagrożonych przemocą.	
3	Podnoszenie kwalifikacji różnorodnych grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja konferencji, szkoleń i spotkań merytorycznych na temat przemocy domowej. 2. Przegląd zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową dla pracowników socjalnych, nauczycieli i pedagogów szkolnych, służb medycznych, policji, kuratorów sądowych. 3. Upowszechnianie dostępnych materiałów dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej. 4. Badanie potrzeb szkoleniowych w grupie pracowników instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej. 5. Umożliwienie pracownikom udziału w dostępnej ofercie szkoleniowej z zakresu przeciwdziałania przemocy w domowej. 6. Zapewnienie pomocy psychologicznej, superwizji osobom zawodowo zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy domowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym osobom, które doznają przemocy bądź ją stosujących. 2. Interdyscyplinarność działań różnych służb udzielających wsparcia w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji działań:

- ilość wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w Powiecie Gdańskim,
- ilość przeprowadzonych interwencji policji związanych z przemocą domową,
- ilość udzielonego wsparcia przez ops z powodu występującej przemocy domowej,
- liczba dzieci zabezpieczonych w trybie interwencyjnym z powodu występowania przemocy domowej,
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych pomocą w formie schronienia, pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej,
- ilość przeprowadzonych spotkań grup wsparcia dla osób doznających przemocy i liczba osób biorących w nich udział,
- ilość zorganizowanych konferencji, szkoleń i spotkań merytorycznych na temat przemocy w rodzinie dla pracowników socjalnych, nauczycieli i pedagogów szkolnych, służb medycznych, policji, kuratorów sądowych oraz duchownych,
- ilość przygotowanych i rozpowszechnionych materiałów dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej,
- ilość przeprowadzonych superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Cel operacyjny: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc domową

Lp	Działanie	Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
	Rozwój działań skierowanych do osób stosujących przemoc domową	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie programów terapeutycznych i psychoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. 2. Realizowanie powiatowego programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową. 3. Realizowanie powiatowego programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową. 4. Monitoring skuteczności programów terapeutycznych, psychoedukacyjnych i korekcyjno – edukacyjnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby działań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową. 2. Zwiększenie korelacji między ilością zakładanych NK, a liczbą osób stosujących przemoc, które aktywnie korzystają z pomocy. 3. Spadek liczby rodzin, w których interwencje muszą być podejmowane wielokrotnie.
2	Wspieranie inicjatyw zwiększających udział osób stosujących przemoc w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne przekazywanie informacji o działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie do sądów, prokuratury, zespołów kuratorskich, ośrodków pomocy społecznej i zespołów interdyscyplinarnych. 2. Kolportaż materiałów informacyjnych o możliwości skorzystania z działań edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. 3. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych wobec osób stosujących przemoc domową. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamiana postaw osób stosujących przemoc. 2. Większy udział osób stosujących przemoc w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych.

Wskaźniki realizacji działań:

- ilość realizowanych programów terapeutycznych i psychoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz liczba ich uczestników,
- ilość realizowanych programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz liczba ich uczestników,
- ilość przeprowadzonych ewaluacji skuteczności programów terapeutycznych, psychoedukacyjnych i korekcyjno – edukacyjnych,
- ilość przekazanych do sądów, prokuratury, zespołów kuratorskich, ośrodków pomocy społecznej i zespołów interdyscyplinarnych informacji o działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ilość materiałów informacyjnych możliwości skorzystania z działań edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

2. Realizacja programu

2.1 Źródła finansowania

Środki finansowe na działania zaplanowane w powiatowym programie przeciwdziałania przemocy domowej na lata 2024 – 2030 będą pochodzić z:

- 1) budżetu Powiatu Gdańskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu);
- 2) budżetów gmin z terenu Powiatu Gdańskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych gmin);
- 3) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- 4) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- 5) funduszy europejskich;
- 6) funduszy organizacji pozarządowych;
- 7) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek.

2.2 Realizatorzy programu

Realizatorami działań zdefiniowanych w powiatowym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy domowej na lata 2024 – 2030 są, samorzady gmin, samorząd powiatu, a w szczególności:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim,

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Rusocinie,

Punkt Interwencji Kryzysowej w Pruszczu Gdańskim,

Wydział Interwencji Kryzysowej Starostwa Powiatowego w Pruszczu Gdańskim,

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Pruszczu Gdańskim,

Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Gdańskiego,

Komenda Powiatowa Policji w Pruszczu Gdańskim,

Zespoły Interdyscyplinarne,

Gminne Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,

Placówki oświatowe działające na terenie Powiatu Gdańskiego,

organizacje pozarządowe,

inne podmioty działające na rzecz osób doznających przemocy domowej lub stosujących przemoc.

2.3 Termin realizacji

Termin realizacji działań wyznaczonych w Programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Powiecie Gdańskim – to lata 2022 -2030. Wyznaczone cele są zaplanowane długoterminowo i są powiązane z programowaniem UE. W miarę posiadanych środków finansowych, jak również pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej poszczególne zaplanowane działania będą realizowane sukcesywnie.

2.4 Monitoring i ewaluacja

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, które na bieżąco będzie oceniało realizację programu oraz proponowało zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań. W ramach rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie analizowany stopień realizacji programu dokonywany z właściwymi komisjami Rady Powiatu.

Przedstawiony „ Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2022 - 2030 ” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i w wyniku ewaluacji zadania w nim zawarte mogą ulegać zmianie.

III. Program działań profilaktycznych mających na celu udzielanie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030.

Wstęp.

Powszechnie znana jest wiedza o decydującej roli wychowania w rodzinie dla kształtowania się osobowości dziecka. To właśnie w rodzinie odbywa się proces kształtowania pojęć moralnych dziecka, jego etycznej i społecznej wrażliwości. Rola rodzinnego środowiska wychowawczego trwa od urodzenia dziecka do osiągnięcia przez nie samodzielności. Sposób w jaki rodzina pełni swą funkcję wychowawczą oraz skuteczność tych oddziaływań na dziecko zależą w znacznej mierze od postaw ojca i matki wobec dziecka.

Rozwój cywilizacji, pogoń za dobrami materialnymi, presja czasu, mogą zaburzać harmonię ogniska domowego, powodując niepokój o jutro i stając się kolebką różnego rodzaju patologii, w tym także powstawania zjawiska przemocy domowej. Przemoc domowa jest źródłem trudnych emocji. Rodzi wstyd, poczucie winy, bezsilność czy upokorzenie. Obrazy bogate w przemoc i zachowania agresywne możemy zobaczyć w naszym środowisku, często są tematem przekazu telewizyjnego i internetowego. Zmuszają do pogłębionej refleksji i zastanowienia się nad działaniami, które należałoby podjąć w celu prewencji i popularyzacji działań zapobiegawczych występowaniu przemocy w podstawowej komórce polskiego społeczeństwa, jaką jest rodzina.

Nieprawidłowe postawy rodzicielskie mogą powodować u dziecka brak zaufania do siebie i innych, poczucie osamotnienia i zagubienia. Silna, prawidłowa więź emocjonalna z rodzicami jest podstawowym czynnikiem chroniącym dziecko przed zachowaniami ryzykownymi, takimi jak zażywanie środków psychoaktywnych czy agresja. Zaburzenia więzi emocjonalnej w rodzinie, nieprawidłowości w procesie wychowania i socjalizacji, wywołują, podtrzymują i utrwalają zachowania destrukcyjne.

Dla każdego człowieka rodzina powinna stanowić środowisko zapewniające mu poczucie bezpieczeństwa, godności i szacunku. Jednym z najczęściej występujących czynników zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny jest przemoc, czyli intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody.

Z badań przeprowadzonych w 2010 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika, że sześciu na dziewięciu badanych osobiście zna w swoim otoczeniu lub sąsiedztwie takie rodziny, w których dochodzi do przemocy wobec kobiet i dzieci. Wskazuje to na potrzebę pilnego podjęcia systemowych, interdyscyplinarnych działań w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Profilaktyka wychowawcza powinna stworzyć spójny system działań ukierunkowanych na zapobieganie występowaniu i rozpowszechnianiu zjawisk określanych jako patologia społeczna i obejmować między innymi pomoc edukacyjną, doradczą, informacyjną, socjalną, prawną i psychologiczną.

Działania pomocowe nie mogą być podejmowane dopiero w sytuacji wystąpienia ostrego kryzysu w rodzinie. Aby nie doprowadzać do konieczności podejmowania interwencji w sytuacjach wystąpienia przemocy domowej i aby niwelować tego skutki, należy zintensyfikować podejmowanie działań o charakterze profilaktycznym.

Powyższe przesłanki uzasadniają potrzebę skonstruowania i wdrożenia w życie programu profilaktycznego, który będzie miał na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, szczególnie w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. W związku z tym zostały opracowane cel główny i cele szczegółowe oraz działania podejmowane na terenie Powiatu Gdańskiego, które w efekcie powinny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej przez wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą.

Największy efekt podejmowanych działań widoczny będzie w sytuacji współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację zadań dotyczących edukacji, bezpieczeństwa, zdrowia i przeciwdziałania przemocy domowej.

Podstawą prawną opracowania niniejszego Programu jest art. 6 ust. 3 pkt 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

1. Cele programu

Celem głównym programu jest zmniejszenie skali przemocy domowej w Powiecie Gdańskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i wspierających w rodzinach z tzw. grupy ryzyka.

Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doznającym przemocy, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Cel główny programu będzie realizowany poprzez *cele szczegółowe* tj.:

- zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy domowej,
- pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i zagrożonych przemocą,
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych,
- propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich,
- zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin.

2. Sposób realizacji i kierunki działań :

I. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy domowej.

Zadania:

1. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców Powiatu Gdańskiego w zakresie zjawiska przemocy domowej.
2. Poszerzanie wiedzy na temat skutków przemocy domowej.
3. Prowadzenie działań o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym skierowanych do rodziców i dzieci.

II. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo-wychowawczym i zagrożonym przemocą.

Zadania:

1. Monitorowanie środowisk zagrożonych przemocą domową.
2. Skoordynowana i kompleksowa pomoc ze strony wszystkich instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania przemocy domowej - udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych.
3. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego w ramach działalności Punktu Interwencji Kryzysowej, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Punktu konsultacyjnego dla osób stosujących przemoc domową, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i Ośrodków Pomocy Społecznej.
4. Współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Ośrodków Pomocy Społecznej, Sądu Rodzinnego, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Komendy Powiatowej Policji, Prokuratury Rejonowej, szkół, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych, organizacji pozarządowych i kościołów w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
5. Realizacja programów terapeutycznych oraz psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców i dzieci z rodzin zagrożonych przemocą.

III. Zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych.

Zadania:

1. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin ze względu na różnorodność problemów i potrzeb, zwłaszcza w zakresie stosowania prawidłowych metod wychowawczych.
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych.
3. Wspieranie rodziny i jej poszczególnych członków w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej m.in. przez propagowanie polubownych metod rozwiązywania konfliktów.

4. Umożliwienie korzystania z porad socjalnych, prawnych, psychologicznych i pedagogicznych oraz innych form indywidualnego i grupowego wsparcia dla osób dorosłych i dzieci.
5. Promowanie właściwych wzorców w zakresie spędzania czasu wolnego, realizowania zainteresowań, sportu i rekreacji.

IV. Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich.

Zadania:

1. Wspieranie programów profilaktycznych i edukacyjnych wspomagających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie inicjatyw służących budowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich.
3. Propagowanie i inicjowanie działań przygotowujących do prawidłowego wychowywania dzieci.
4. Wspieranie rodzin zagrożonych dysfunkcjami:
 - zapewnienie wsparcia dla rodziców mających problemy wychowawcze z dziećmi,
 - zapewnienie wsparcia dla dzieci mających problemy wychowawcze i edukacyjne,
 - pomoc w korzystaniu z dziennych form opieki (światlice opiekuńczo – wychowawcze i socjoterapeutyczne, środowiskowe domy samopomocy).

V. Zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin.

Zadania:

1. Kierowanie członków rodziny do korzystania z innych usług oferowanych lokalnie.
2. Rozwijanie lokalnej infrastruktury informacyjnej, edukacyjnej i terapeutycznej wspomagającej rodzinę w rozwiązywaniu problemów społecznych.
3. Konsolidacja podmiotów działających w społeczności lokalnej na rzecz rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodzin.
4. Budowanie sieci współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
5. Realizacja działań doradczych, wspierających, edukacyjnych, mediacyjnych i terapeutycznych w oparciu o fundusze własne i pozyskiwane.

3. Adresaci programu

1. Rodziny dotknięte przemocą:

- osoby doznające przemocy,
- świadkowie przemocy,
- osoby stosujące przemoc.

2. Rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo.

3. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.
4. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowane społecznie.
5. Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

4. Realizatorzy programu

1. Starostwo Powiatowe w Pruszczu Gdańskim.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim.
3. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu gdańskiego.
4. Komenda Powiatowa Policji w Pruszczu Gdańskim.
5. Prokuratura Rejonowa w Pruszczu Gdańskim.
6. Szkoły i inne placówki oświatowe.
7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny.
8. Zespoły interdyscyplinarne realizujące procedurę Niebieska Karta.
9. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pruszczu Gdańskim.

5. Oczekiwane efekty realizacji programu

1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy domowej.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
3. Podniesienie poziomu świadomości wśród mieszkańców Powiatu Gdańskiego na temat zapobiegania zjawisku przemocy domowej.
4. Zapewnienie należytej opieki dzieciom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
5. Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w pełnieniu swoich zadań.
6. Wzmocnienie rodziny w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi.
7. Rozwój wiedzy i umiejętności rodziców w prawidłowym funkcjonowaniu.
8. Pomoc rodzinie w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
9. Współdziałanie działań służb i organizacji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
10. Wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych na terenie powiatu gdańskiego i ościennych.
11. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą.

6. Czas realizacji programu.

Zakłada się, że Powiatowy program działań profilaktycznych mający na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową w Powiecie Gdańskim będzie realizowany w latach 2022 – 2030.

7. Źródła finansowania programu.

Powiatowy program działań profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową w Powiecie Gdańskim będzie finansowany ze środków własnych powiatu, środków instytucji współuczestniczących oraz z pozabudżetowych środków pozyskiwanych z różnych źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

8. Monitoring i ewaluacja programu

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, który na bieżąco będzie oceniał realizację programu oraz proponował zmiany i aktualizacje założeń, celów i skuteczności działań. Co roku w ramach sprawozdania ze swojej działalności PCPR będzie przedstawiał Zarządowi Powiatu Gdańskiego ocenę realizacji niniejszego programu.

9. Podsumowanie

Powiatowy Program Profilaktyczny zakłada tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin, a przede wszystkim doznających przemocy domowej. Głównym celem programu jest zmniejszenie skali przemocy domowej w Powiecie Gdańskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka. Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy doznającym przemocy, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych w realizację programu będą włączone różne instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami wspierają osoby i rodziny doznające przemocy domowej.

Zakładając, że realizacja niniejszego programu będzie stanowiła wspólny, strategiczny plan działań wobec problemu przemocy domowej i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych. Oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb.

IV. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022-2030”

W systemowym podejściu do przeciwdziałania przemocy domowej istotne jest zachowanie równowagi pomiędzy stosowaniem interwencji karno - administracyjnej, a działaniami korekcyjno – edukacyjnymi i psychologiczno - terapeutycznymi wobec osób stosujących przemoc domową. Zadaniem programu jest zastosowanie działań edukacyjnych, socjalizacyjnych oraz psychologicznych ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową, a w rezultacie na redukcję ryzyka kontynuowania przez te osoby przemocy oraz zwiększenie ich możliwości samokontroli przemocowych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

I. Podstawa prawna programu

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz.289, 535).
- 2) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163)
- 3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870);
- 4) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 – przyjęty uchwałą Rady Ministrów Nr 248 z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 (M. P. poz. 1259);

II. Założenie programowe

Podstawą programu jest założenie, iż:

- przemoc wobec najbliższych jest zachowaniem wyuczonym i kształtowanym społecznie;
- poddając osobę stosującą przemoc domową odpowiednim oddziaływaniom psychoedukacyjnym można doprowadzić do redukcji jego zachowań przemocowych;
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony doznającej przemocy;
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

III. Cele programu

Głównym celem programu jest pomoc osobom stosującym przemoc domową w zaprzestaniu przemocy poprzez edukację mającą na celu:

1. powstrzymania osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy poprzez uświadomienie jej czym jest przemoc;
2. rozwijania umiejętności samokontroli i zasad współżycia w rodzinie;
3. kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy;
4. uznania przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
5. zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy;
6. zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy;
7. uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych;
8. umiejętność konstruktywnego wyrażania uczuć;
9. rozpoznanie sygnałów zapowiadających zachowania przemocowe;
10. podniesienie świadomości na temat zagrożeń wynikających z używania środków psychoaktywnych;
11. zwiększenie świadomości w zakresie konsekwencji przemocy domowej;
12. promowanie pozytywnych postaw (w tym poczucia odpowiedzialności za własne czyny).

IV. Adresaci programu

Adresatami programu są osoby dorosłe przebywające na terenie Powiatu Gdańskiego, które identyfikują się z problemami przemocy, wykazują odpowiednią motywację do zmian, a przede wszystkim:

1. osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je jednocześnie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
2. osoby stosujące przemoc domową, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą w tym przypadku stanowić uzupełnienie podstawowej terapii);
3. osoby, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym (np. kierowani przez Policję, Prokuraturę, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej);
4. osoby zgłaszające gotowość w jego uczestnictwie niezależnie od działań instytucji pomocowych na terenie powiatu.

Uczestnictwa w programie odmawia się:

1. osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi (zalecana ewentualna konsultacja psychiatryczna);
2. osobom z chorobą psychiczną;
3. osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły terapię;
4. nałogowym hazardzistom.

V. Warunki uczestnictwa w programie:

1. uczestnicy Programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu i innych środków psychoaktywnych;
2. osoby stosujące przemoc domową, wobec których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków i innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnień,
3. kandydaci do udziału w programie przyznają się do stosowania przemocy domowej,
4. przyjęcie do udziału w programie potwierdzone jest zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach,
5. każdy uczestnik zobowiązany jest do podpisywania list obecności na zajęciach,
6. zakwalifikowanie do grupy zostanie poprzedzone wnikliwą rekrutacją uczestników.

VI. Realizatorzy Programu:

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim. Zajęcia prowadzone będą przez Zespół. W skład Zespołu wejdą 2 osoby (preferowana kobieta i mężczyzna) posiadające kwalifikacje zawodowe określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno -edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163)

VII. Miejsce realizacji Programu

Program będzie realizowany w całości w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, w godzinach popołudniowych.

VIII. Założenia teoretyczne programu:

1. Program realizowany będzie w cyklu rocznym.
2. Program będzie składał się z dwóch etapów:
 - spotkania indywidualne z każdym uczestnikiem programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne,

- spotkania grupowe, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych (wykłady oraz warsztaty).
3. Ilość spotkań indywidualnych jest uzależniona od specyficznych potrzeb uczestnika i ma na celu:
 - wstępne rozpoznanie i diagnozę sytuacji kandydata,
 - zapoznanie uczestnika z programem i jego założeniami,
 - zakwalifikowanie do udziału w programie,
 - zawarcie z uczestnikiem kontraktu na aktywny udział w programie.
 4. Sesje grupowe, w ramach których prowadzona jest właściwa praca korekcyjno – edukacyjna z osobami stosującymi przemoc domową obejmujące między innymi tematy:
 - społeczno – kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
 - definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
 - problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
 - planowanie i rozwijanie samokontroli,
 - komunikację interpersonalną,
 - promocję pozytywnych standardów i wartości,
 - zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
 - wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
 - tolerancję i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych
 5. Sesje grupowe oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmują również ćwiczenia praktyczne dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli zachowań.
 6. Szczegółowa tematyka spotkań zostanie opracowana przez osoby prowadzące zajęcia.
 7. Uczestnik programu odbędzie łącznie minimum 60 godzin zajęć.
 8. Jeden cykl programu obejmować będzie pracę z grupą liczącą nie więcej niż 15 osób.
 9. Udział uczestników w programie jest bezpłatny.

IX. Monitoring i ewaluacja

Realizując program korekcyjno - edukacyjny stosuje się system monitoringu zachowań osób stosujących przemoc domową w trakcie trwania programu. Monitoring i ewaluacja będą dokonywane poprzez ankietę skuteczności programu oraz rozmowy z uczestnikami programu i ich najbliższym otoczeniem.

Wyniki monitoringu i ewaluacji wykorzystane będą w pracy nad doskonaleniem technik oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi są rodziny osób stosujących przemoc domową.

X. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Zatem na realizację programu otrzymywane będą dotacje celowe z budżetu państwa. Dodatkowo program może być dofinansowany ze środków własnych Powiatu Gdańskiego.

V. Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Gdańskim na lata 2022 - 2030”

I. Podstawa prawna programu

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz.289, 535).
- 2) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870);
- 3) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 – przyjęty uchwałą Rady Ministrów Nr 248 z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 (M. P. poz. 1259);
- 4) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166)

II. Założenie programowe

Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową jest uzupełnieniem i rozwinięciem działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc domową w ramach programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Program psychologiczno - terapeutyczny skoncentrowany jest przede wszystkim na kliencie jako podmiocie oddziaływań, jego sposobie funkcjonowania i myślenia.

Istota programu polega głównie na realizacji celów terapeutycznych, które mają sprzyjać zwiększeniu samoświadomości, umiejętności samoregulacji i uruchomieniu zmian pozwalających na lepszą adaptację społeczną i optymalny poziom funkcjonowania w życiu codziennym.

III. Cele programu

Oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne mają zainicjować u uczestników:

- analizę przyczyn własnego postępowania, wynikającą między innymi z doświadczeń z rodziny pochodzenia;
- zmianę schematów poznawczych (analizowanie swoich wzorów myślenia, postaw, zachowań), wgląd w mechanizmy własnych zachowań;
- podniesienie wiedzy i umiejętności wychowawczych, rodzicielskich;
- zwiększenie umiejętności interpersonalnych, relaksacji, redukcji napięć, asertywności;
- podnoszenie umiejętności w zakresie negocjacji, rozwiązywania konfliktów;
- nabywanie umiejętności radzenia sobie z gniewem, poczuciem winy, kontrolą emocji w sytuacjach trudnych, nabywanie umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami;

- podnoszenie wiedzy i umiejętności przydatnych w relacjach partnerskich, zastosowanie postawy wzajemnego poszanowania;
- psychoedukację moralno - etyczną nastawioną na podnoszenie empatii uczestnika zajęć.

IV. Adresaci programu

Program skierowany jest do osób stosujących przemoc domową, potrzebujących pomocy w radzeniu sobie z różnymi problemami osobistymi.

Program zakłada co najmniej 10 godzin pracy terapeutycznej z każdym z uczestników. W szczególnych wypadkach, w sytuacji konieczności dalszej pracy terapeutycznej nad zgłoszonymi problemami istnieje możliwość wydłużenia czasu spotkań, aż do zakończenia procesu terapeutycznego.

Program skierowany jest do osób dorosłych tj. kobiet i mężczyzn, chętnych do pracy nad zmianę swoich postaw i zachowań.

Osoby zgłaszające się do programu mogą korzystać z niego samodzielnie lub być skierowane przez instytucje, organizacje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Spotkania będą miały charakter indywidualny i/lub grupowy.

V. Warunki uczestnictwa w programie:

1. uczestnicy programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu i innych środków psychoaktywnych;
2. osoby stosujące przemoc domową, wobec których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków i innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnień,
3. kandydaci do udziału w programie przyznają się do stosowania przemocy domowej,
4. zakwalifikowanie do programu zostanie poprzedzone spotkaniem konsultacyjno – diagnostycznym.

VI. Realizatorzy Programu:

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim. Zajęcia prowadzone będą przez osoby posiadające kwalifikacje zawodowe określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy.

VII. Miejsce realizacji Programu

Program będzie realizowany w całości w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, w godzinach popołudniowych.

VIII. Monitoring i ewaluacja

Realizując program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową stosuje się system monitoringu zachowań uczestników w trakcie trwania programu. Monitoring i ewaluacja będą dokonywane poprzez bezpośrednie rozmowy z uczestnikami programu.

Wyniki monitoringu i ewaluacji wykorzystane będą w pracy nad doskonaleniem programu.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla uczestników programu i ich rodzin.

IX. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Zatem na realizację programu otrzymywane będą dotacje celowe z budżetu państwa. Dodatkowo mogą zostać przeznaczone środki własne Powiatu Gdańskiego.

Bibliografia

- Adamski F., *Rodzina wymiar społeczno – kulturowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002,
- Duda M., *Różne odstony rodziny* [w:] Świerczek A. (red.), *Różne oblicza rodziny*, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2010,
- James R. K., Gilliland B. E., *Strategie interwencji kryzysowej*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2005,
- Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska D., *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2011,
- Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska D. *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2010,
- Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska K., *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doświadczających przemocy*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2010,
- Kmiecik – Baran K., *Młodzież i przemoc. Mechanizmy socjologiczno – psychologiczne*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2000,
- Kozak S., *Patologie wśród dzieci i młodzieży. Leczenie i profilaktyka*. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2007,
- Kukołowicz T., *Rodzina w procesie wychowania*, [w:] Janke A. W. (red.), *Pedagogika rodziny 2002*,
- Mazur J., *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2002,
- Polanowski J., *Prawo w obronie dziecka krzywdzonego*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011,
- Ryś M., *Systemy rodzinne*, Wydawnictwo Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej, Warszawa 2001,
- Ziemska M., *Postawy rodzicielskie*, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1973, 12. Ziemska M., *Rodzina i dziecko*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1979.

Źródła internetowe:

1. Strona internetowa: <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/akty-prawne-i-inne-dokumenty/>